

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1924 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsmonopolet å tobakstillverkningen i riket ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 14 mars 1924 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 192, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

- A) att antaga nedan återgivna, vid propositionen fogade förslag till
- 1) förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket,
 - 2) kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt därvid fogad tulltaxa,
 - 3) förordning angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror.

1) Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Härigenom förordnas, att 18, 22 och 25 §§ i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skola, 22 § i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för		procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	18	0.8	—	22	4	—
Cigarrcigarretter	25	0.4	—	28	2	—
Cigarretter	40	0.2	—	35	1	—
Röktobak	35	—	1	35	—	1.50
Tuggtobak	25	—	1	35	—	1.50
Snus	33	—	0.50	35	—	1.50

I skattehänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett därav, att den senare saknar spets, har skuren inlaga samt i vikt uppgår till högst 3.3 gram.

2 mom. För varje kilogram av inom riket odlad tobak, som monopolets utövare inköper för tillverkning av tobaksvaror, skall monopolets utövare i den ordning, Kungl. Maj:t bestämmer, tillgodoföras ett belopp av 80 öre.

22 §.

1 mom. Den, — — — tobaksmjöl.

2 mom. För tobaksvara, importerad till tullinlandet enligt denna paragraf, skall erläggas en licensavgift, som utgöres av den å varan enligt 18 § belöpande skatt ävensom av ett belopp, motsvarande vad monopolets utövare för täckande av sina omkostnader samt vinst pålägger tobaksvara med samma priskurantpris eller i fall, som avses i fjärde stycket av detta moment, med samma värde. Nämda belopp må ej överstiga 14 procent av varans priskurantpris eller värde.

Till — — — tull.

Priskurantpriset bestämmes av monopolets utövare till det belopp, importören önskar erhålla för varan; skolande licensavgiften inberäknas i priskurantpriset. Nedsättning av priskurantpriset berättigar icke till återbekommande av erlagd licensavgift.

Där — — — detaljhandel.

Importör — — — inköpsfaktura.

Licensavgiftens belopp uträknas av monopolets utövare efter framställning av importör i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes. Licensavgiften beräknas efter de grunder, som gälla den dag, då framställningen göres. Anser importör, att licensavgiften beräknats för hög, äge han att hos Kungl. Maj:t begära fastställande av avgift.

3 mom. Tobaksvara, som av handlande enligt denna paragraf till riket införes, skall vara förpackad. Innan förpackningen på importörens bekostnad försetts med kontrollstämpel och åsatts priskurantpris, varom i III kapitlet förmäles, samt importören visat, att han behörigen erlagt den på varan belöpande licensavgiften, äge importören icke att förfoga över dylik vara; dock skall vad sålunda föreskrives icke utgöra hinder för importör, som har tobaksvara upplagd å tobaksskattelager, varom är särskilt stadgat, att å sådant lager förfoga över varan.

25 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna förordning ej må införas, må, därest den icke är att enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej återutförsel, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924.

Göres före den 1 januari 1925 vederbörlig framställning om uträknande av licensavgiftens belopp för tobaksvara, som hos tullverket angivits till upplägning å nederlag före den 9 januari 1922 och vid ikraftträdandet av denna förordning ännu icke angivits till uttagning från sådant upplag, skall den skatt, som innefattas i licensavgiften, beräknas på sätt i 18 § 1 mom. bestämmes i fråga om inom riket tillverkad vara; skolande dock, där varan utgöres av cigarrer eller cigarreigarretter, den i förhållande till varans myckenhet bestämda delen av denna skatt beräknas efter vad i sådant avseende är i nämnda moment bestämt för till riket införd vara.

Genom denna förordning upphäves kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 412) angående restitution i vissa fall av erlagda tobakslicensavgifter; dock skall kungörelsen fortfarande tillämpas vid prövning av ansökning om restitution av licensavgifter för tobaksvara, som till riket inkommit före ikraftträdandet av denna förordning, för så vitt ansökningen vederbörligen ingivits före den 1 januari 1925.

2) Förslag

till

kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt därvid fogad tulltaxa.

Härigenom förordnas,

dels att § 13 mom. 1 i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

§ 13.

1. Vid utförsel sjöledes från stapelstad av följande, utav utländskt råämne inrikes tillverkade varor beviljas efter vederbörande tullförvaltnings prövning restitutionsvis av tullmedlen:

för 1 kilogram makaroner eller vermiceller av malet eller krossat		
	vete	6.5 öre
» 1	» arbeten av papper, under villkor att varan icke huvudsakligen består av papper, belagt med lägre tullavgift än 10 öre per kilogram	10 »

dels ock, i fråga om den vid nämnda förordning fogade tulltaxa, att däri upptagna rubriker 195—197 jämte dithörande anmärkningar skola erhålla följande ändrade lydelse:

		Kvantitet för tullberäkningen.	Tullsats. Kronor öre
195	Tobak: oarbetad, blad och stjälk	—	<i>fri.</i>
196	arbetad: mjöl	—	<i>fritt.</i>
<i>Anmärkingar till n:r 195 och 196.</i>			
1. Vid tillämpning av lagen om straff för olovlig varuinförsel likställs, enligt vad i sagda lag stadgas, till n:r 195 eller 196 hänförlig vara med tullpliktig vara.			
2. Till n:r 195 eller 196 hänförlig vara må, enligt vad i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverknigen i riket stadgas, införas allenast av utövaren av statens tobaksmonopol.			

Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.		
	Kronor öre		
197	andra slag	—	fria.
<p><i>Anm. 1.</i> Vid tillämpning av lagen om straff för olovlig varuinförsel likställes, enligt vad i sagda lag stadgas, till n:r 197 hänförlig vara med tullpliktig vara.</p>			
<p><i>Anm. 2.</i> Till n:r 197 hänförlig vara må, enligt vad i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket stadgas, införas allenast av:</p>			
<p>a) utövarn av statens tobaksmonopol;</p>			
<p>b) handlande, som avses i 22 § 1 mom. i sagda förordning;</p>			
<p>c) resande, då varorna medföras för eget bruk;</p>			
<p>d) vederbörligen legitimerad handelsresande, då varorna medföras såsom prov; samt</p>			
<p>e) den, som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor, då varorna införas för eget behov.</p>			
<p><i>Anm. 3.</i> Av handlande införd, till n:r 197 hänförlig vara må icke, enligt 4 § i förordningen angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror, från tullverket utlämnas till ägaren annorledes än genom utövarn av statens tobaksmonopol. För varan skall erläggas licensavgift enligt 22 § 2 mom. i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.</p>			
<p><i>Anm. 4.</i> Resande, som ankommer från utrikes ort och för eget bruk medför färdiga tobaksvaror utöver viss mindre, av Kungl. Maj:t med stöd av 21 § 2 mom. i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket fastställd kvantitet, skall för berörda överskott erlägga tullavgift, som utgör:</p>			
<p>a) vad angår kvantitet, icke överstigande den av Kungl. Maj:t med stöd av 3 mom. i nämnda paragraf fastställda.</p>			
<p>för cigarrer 15 öre per st.</p>			
<p>” cigarrcigarretter 8 ” ” ”</p>			
<p>” cigarretter 5 ” ” ”</p>			
<p>” arbetad tobak, andra slag 10 kr. ” kg.</p>			
<p>b) vad angår kvantitet, överskjutande den under a) åsyftade.</p>			
<p>för cigarrer 30 öre per st.</p>			
<p>” cigarrcigarretter 16 ” ” ”</p>			
<p>” cigarretter 10 ” ” ”</p>			
<p>” arbetad tobak, andra slag 20 kr. ” kg.</p>			
<p><i>Anm. 5.</i> För av vederbörligen legitimerad handelsresande från utrikes ort medförda prov å färdiga tobaksvaror skall tullavgift beräknas efter de här ovan i anm. 4 under b) bestämda tullsatser.</p>			
<p><i>Anm. 6.</i> I tullhänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett därav, att den senare i vikt uppgår till högst 3.8 gram.</p>			

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1924, från och med vilken dag kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 497) om förtullning av för aktiebolaget svenska tobaksmonopolets räkning inkommande oarbetad tobak och tobaksmjöl skall upphöra att gälla.

3) Förslag

till

förordning angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror.

Härigenom förordnas som följer:

I KAP.

Om tullbehandlingen:

1 §.

Tobaksvara, som befinner sig i tullverkets förvar, skall med avseende å kontrollen vid försändning inom riket eller till utrikes ort samt rätten till uppläggning å transitupplag och överlåtelse till kronan likställas med till riket inkommen tullpliktig vara i allmänhet.

Sådan likställighet skall ock i tillämpliga delar äga rum beträffande rätten att ur riket återutföra tobaksvara, vilken hos tullverket till fritt förfogande angivits av den, som må till riket införa dylik vara.

2 §.

Tullbehandling av till riket inkommen tobaksvara skall ske i den omfattning, som för införd tullfri vara i allmänhet är bestämd.

Avgiver ägare av inkommet varukolli till tullverket skriftlig försäkran på tro och heder, att kollit icke innehåller annat än tobaksvara, och motsäges icke denna försäkran av annan omständighet, må för tullbehandling eljest föreskriven undersökning av kollit kunna efterlätas.

3 §.

Finnes vid tullbehandling tobaksvara hava lovligen förpackats tillsammans med vara av annat slag, må sådan ompackning av varan i samband med tullbehandlingen företagas, varigenom varan avskiljes från annan vara.

4 §.

Till riket införd tobaksvara må icke från tullverket utlämnas till ägaren annorledes än genom utövaren av statens tobaksmonopol.

Efter framställning av ägaren om fastställande för varan av licensavgift, varom förmäles i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen

i riket, har monoipolets utövare att med varan taga den befattning, som i nämnda förordning sägs.

5 §.

Sedan till riket införd tobaksvara utlämnats från tullverket enligt vad i 4 § sägs, skall kontrollen å varan åligger monoipolets utövare, intill dess varan ställts till ägarens fria förfogande eller i förekommande fall återställt till tullverket för utförsel till svensk frihamn eller utrikes ort.

II KAP.

Om tobaksskattelager.

6 §.

Tobaksvara, som införes av handlande med tobaksvaror, må i avvaktan på varans förbrukning inom riket eller utförsel till svensk frihamn eller utrikes ort, utan erläggande av å varan belöpande licensavgift uppläggas under varuägarens och monoipolets utövaras lås å särskilt lager, benämnt tobaksskattelager.

7 §.

Tobaksskattelager må inrättas allenast å ort, där tullkammare eller på avdelningar fördelad tullförvaltning finnes och utövaren av statens tobaksmonopol tillika har kontor inrättat.

För tobaksskattelager må nyttjas lokaler, tillhandahållna av monoipolets utövare eller enskild varuägare.

8 §.

Uppläggning å tobaksskattelager må ej företagas av annan än den, som därtill erhållit generaltullstyrelsens tillstånd.

Sådant tillstånd må icke lämnas annan handlande med tobaksvaror än den, som är känd såsom redbar och i övrigt prövas lämplig. Tillståndet, vilket gäller tills vidare, kan av generaltullstyrelsen återkallas, när de förutsättningar, som legat till grund för tillståndets meddelande, icke längre förefinnas eller när eljest skälig anledning till tillståndets återkallande föreligger.

Före lämnande av tillstånd bör generaltullstyrelsen i ärendet inhämta yttrande av vederbörande handelskammare.

9 §.

Vara, som anmäles till uppläggning å tobaksskattelager, skall, så snart ske kan efter varans utlämnande från tullverket enligt vad i 4 § sägs,

genom monopolets utöwares försorg undersökas för utrönande av varans art och myckenhet.

10 §.

På tobaksskattelager liggande varor må fördelas och uttagas i större eller mindre partier, dock må därvid ändring icke vidtagas i försäljningsförpackning, sådan den till riket inkommit.

För varje parti, som uttages för inhemsk förbrukning, erlägges licensavgift i vanlig ordning.

11 §.

Från tobaksskattelager må vara icke överföras till nederlag, transitupplag eller provianteringsfrilager.

Ej heller må vara förflyttas mellan tobaksskattelager å skilda orter. Sådan förflyttning inom samma ort må däremot företagas under kontroll av monopolets utövare.

12 §.

Därest å tobaksskattelager upplagd vara genom olyckshändelse går förlorad, må befrielse åtnjutas från den å varan belöpande licensavgiften.

Går varan annorledes förlorad, skall ägaren ändock vidkännas licensavgift för varan, därvid till utgångspunkt för licensavgiftens bestämmande skall tagas det värde, som varan enligt föreliggande handlingar eller eljest skäligen kan antagas hava ägt.

För vara, vilken såsom obrukbar uttages från tobaksskattelager för förstöring, må befrielse från licensavgift tillgodonjutas, under villkor att förstöringen sker vid uttagningstillfället och i en för statsverket betryggande ordning.

13 §.

Den tillsyn vid tobaksskattelager, som må finnas erforderlig för tillvaratagande av det allmännas rätt, ankommer på monopolets utövare.

Föranledes sådan tillsyn av varuägares begäran om tillträde till lagret för varas uppläggning eller uttagning eller för annat ändamål, skall kostnaden för tillsynen gottgöras monopolets utövare av varuägaren enligt särskild taxa, som på förslag av monopolets utövare fastställs av generaltullstyrelsen.

För utbekommande av sådan gottgörelse skall monopolets utövare äga kvarhålla vara, som av ägaren anmälts till uttagning från tobaksskattelager.

14 §.

Såväl monopolets utövare som varuägaren skall hålla särskild bokföring över rörelsen vid tobaksskattelager.

Monopolets utövare äger upptaga en särskild bokföringsavgift, beräknad till högst en halv procent av för uttagen vara påfordrad licensavgift.

III KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

15 §.

Befinnes vid undersökning av varukolli, beträffande vilket försäkran, som i 2 § sägs, blivit avgiven, att i kollit förpackats annan vara än tobaksvara, böte ägaren från och med tjugu till och med femtusen kronor, där ej högre ansvar enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel bör inträda.

16 §.

Av böter, som ådömas enligt 15 §, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, den, som upptäckt förseelsen, och återstoden kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

17 §.

Tullverkets vederbörande åklagare har att tala å förseelse, varom i 15 § förmäles.

18 §.

Har, efter vad i 15 § sägs, annan vara än tobaksvara påträffats, skall varan, där den icke redan finnes hos tullverket, utan uppskov överlämnas dit för vederbörlig tullbehandling.

19 §.

Angående behandlingen av tobaksvara, som för eget bruk medföres av till riket ankommande resande, gäller vad därom är särskilt stadgat.

20 §.

De närmare bestämmelser angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror, som utöver vad i denna förordning föreskrives må finnas erforderliga till bevarande av kronans rätt eller eljest, meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924.

Tobaksvara, som vid ikraftträdandet av denna förordning finnes å nederlag upplagd, må därå kvarbliva intill utgången av den för åtnjutande av nederlagsrätt i allmänhet stadgade högsta tid; skolande med varan under tiden förfaras på sätt om å nederlag förvarad tobaksvara dessförinnan varit bestämt. Vid uttagning från nederlag av varan annorledes än för försändning under tullverkets kontroll skall, utan att tullavgift för varan utkräves, denna utlämnas enligt vad i 4 § sägs eller ock uppläggas å tobaksskattelager.

B) att bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövande av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med följande förslag, intaget i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet:

»Emellan svenska staten samt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet är, såsom tillägg till och med ändring av kontraktet den 12 februari 1915, följande överenskommelse träffad:

1. Bolaget förbinder sig att i den ordning, § 2, sista punkten, av huvudkontraktet stadgar, för tiden från och med den 1 juli 1925 lämna staten gottgörelse för de understödsbelopp, som kunna komma att utgå på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 7 juli 1921 (nr 409) angående understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer eller enligt däremot svarande stadganden.

2. Bolaget förbinder sig att, utöver vad i § 5 av huvudkontraktet finnes stadgat, noggrant uppfylla de förpliktelser, som åligga monolets utövarare enligt bestämmelser, som äro eller må varda meddelade angående behandlingen av till riket inkommande tobak och tobaksvaror, samt i övrigt handhåva befattningen därmed på ett för det allmänna tillfredsställande sätt.

3. För tobaksvaror, varom förmäles i § 6 av huvudkontraktet, skall bolaget, på sätt i nämnda paragraf finnes stadgat, till staten erlägga skatt till belopp, motsvarande de vid varje tid å tobaksvaror gällande skattesatser, samt i den ordning, samma paragraf omförmäler, till statskontoret inleverera sålunda upplupna skattebelopp.

4. Belopp, som enligt vad därom är särskilt stadgat skall tillgodoföras bolaget för inköp av inom riket odlad tobak, skall beräknas efter den vikt, som angives å de av kontrollstyrelsens ombud till riktigheten bestyrkta vägsedlar rörande till bolaget levererad myckenhet av varan.

Vid inleverering till statskontoret av upplupen skatt skall bolaget göra avdrag för det belopp, som enligt vad nu sagts avser under närmast föregående månad av bolaget inköpt tobak.

5. Det åligger bolaget att vid fastställandet av tobaksvaras priskurantpris, varom förmäles i § 7 av huvudkontraktet, så avväga den del av belastningen å varan, som avser att lämna vinst å rörelsen, att vinsten därvid icke beräknas högre än som är erforderligt för beredande åt bolaget av skälig inkomst å rörelsen.

6. Med ändring av vad i § 14 av huvudkontraktet bestämmes skall under där angivna förutsättningar förlängning av kontraktets giltighet för tiden från och med den 1 januari 1925 ske för fem i stället för såsom nu för tio år i sänder.

Detta kontrakt skall, där ej annat i kontraktet sägs, äga tillämpning från och med den 1 juli 1924.

Genom detta kontrakt upphäves avtalet den 25 februari 1922 mellan svenska staten och bolaget.»;

C) att med ändring av Kungl. Maj:ts i 1924 års statsverksproposition framlagda förslag angående upptagande i riksstaten för budgetåret 1924—1925 av inkomstitlarna tullmedel, tobaksskatt, särskild skatt å tobak samt utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, i nämnda riksstat uppföra ifrågavarande inkomstitlar sålunda:

Tullmedel, <i>bevillning</i>	kronor 114,000,000
Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	» 50,000,000
Utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet	» 9,000,000.

Beträffande vad föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört till motivering för förslagen får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas här nedan, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Till utskottets behandling hava jämväl överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

inom första kammaren: nr 296 av herr *Boman* och nr 297 av herr *Norling m. fl.*, samt

inom andra kammaren: nr 444 av herrar *Holmström* i Gävle och *Ward*, nr 452 av herr *Björkman m. fl.* och nr 455 av herr *Winkler m. fl.*

I den av herr *Boman* väckta motionen har hemställts, »att riksdagen vid bifall i huvudsak till vad i propositionen 192 föreslås måtte besluta: *Herr Boman's motion.*

1) att rubrikerna nr 195 och 196 i tulltaxan måtte bibehållas vid sin nuvarande lydelse;

2) att kungörelsen 29 juni 1921 om förtullning av för aktiebolaget svenska tobaksmonopolets räkning inkommande oarbetad tobak och tobaksmjöl skall fortfarande gälla;

3) att i det i propositionen upptagna tilläggskontrakt punkten 5 måtte utgå och punkten 6 betecknas 5;

4) att i riksstaten vid uppgörande av beräkning av inkomstitlarna: tullmedel, bevillning, tobaksskatt, bevillning och utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet hänsyn må tagas till det inflytande ett bifall till denna motion innebär;

5) att skattesatserna å i riket tillverkad tobaksvara, vare sig de procentuellt utgående eller de som utgå efter vikt eller per styck eller båda-dera, jämkas nedåt att motsvara den bibehållna tullen;

6) att möjligen i övrigt erforderlig författningsändring må formuleras av vederbörande utskott.»

I de av herr *Norling m. fl.* samt av herrar *Holmström* i Gävle och *Ward* väckta, lika lydande motionerna har yrkats, »att riksdagen — under *Herr Norlings m. fl. motioner.*

förutsättning av bifall till den kungl. propositionen angående statsmonopolet å tobakstillverkningen i riket, jämväl i vad det gäller tullavgifternas omföring till tobaksskatt — måtte besluta, att vederlag för den minskning i tolagsersättning, som genom sagda omföring tillfogas vissa städer, skall till dem utgå från statsverket, så länge dels nuvarande bestämmelser angående tolagsersättning bibehållas vid gällande kraft, dels tobaksbeskattningen utgår efter nu föreslagna grunder».

Herr Björk-
mans m. fl.
motion.

I den av herr *Björkman m. fl.* väckta motionen har hemställts, »att riksdagen måtte

dels vid ett eventuellt antagande i huvudsak av de till Kungl. Maj:ts proposition nr 192 fogade förslag till a) förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket och b) kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor, samt därvid fogad tulltaxa, besluta att härefter angivna avvikelser från ovannämnda förslag skola företagas:

beträffande det ovan med a) betecknade förslaget:

att de i 18 § mom. 1 angivna, för inom riket tillverkad vara utgående skattesatser, som bestämts i förhållande till varornas myckenhet, bortfalla; att 18 § 2 mom. utgår; samt

beträffande det med b) betecknade förslaget:

att den föreslagna ändringen i § 13 mom. 1 i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor icke vidtages;

att förslaget, i vad det avser ändringar av rubrikerna 195—197 jämte dithörande anmärkningar i den vid sistnämnda förordning fogade tulltaxa, gives i nedan intagna delar följande ändrade lydelse:

”Tobak:

- | | | | |
|------|---------------------------------|-------|--------------|
| 195. | oarbetad, blad och stjälk | 1 kg. | 1 kr. |
| | arbetad: | | |
| 196. | mjöl | 1 kg. | 1 kr. 15 öre |

Anm. Till nr 195 eller 196 hänförlig vara må, enligt vad i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket stadgas, införas allenast av utövaren av statens tobaksmonopol.

- | | | | |
|------|------------------|---|-------------|
| 197. | andra slag | — | <i>fria</i> |
|------|------------------|---|-------------|

Anm. 1. Vid tillämpning — — — — vara.

Anm. 2. Till nr 197 — — — — behov.

Anm. 3. Av handlande — — — — riket.

Anm. 4. Resande, som — — — — 20 kr. pr kg.

Anm. 5. För av — — — — tullsatser.

Anm. 6. I tullhänseende — — — — 3.3 gram,

samt att det i samband med bestämmelsen om ikraftträdandet föreslagna stadgande, att kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 497) om förtullning av för

aktiebolaget svenska tobaksmonopolets räkning inkommande oarbetad tobak och tobaksmjöl skall från angiven dag upphöra att tillämpas, utgår;

dels ock vid bifall till vad sålunda hemställts besluta, att ur den tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och aktiebolaget svenska tobaksmonopolet den 12 februari 1915 upprättade kontrakt, till vilkens avslutande bemyndigande ifrågasättes i ovannämnda proposition, de under punkten 4 upptagna föreskrifter skola uteslutas».

I den av herr *Winkler m. fl.* väckta motionen har slutligen hemställts »att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 192 med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 dec. 1914 (nr 436) ang. statsmonopol å tobakstillverkningen i riket endast med följande tillägg:

*Herr Winklers
m. fl. motion*

a) Efter § 22, 2 mom. tredje stycket tillfogas: Dock må för de fall, då importerad vara antingen till monolets utövare överlämnas för förstöring eller ur riket återutföres, densamma åsatta och makulerade stämplars vid ansökan därom gottskrivas den sökande vid senare åsättande av stämplars å annan vara.

b) Efter det sista stycket i förordningen tillägges:

'För ifrågavarande prövning må billigheten prövas även utan hänsyn till sökandens ekonomiska ställning i allmänhet' och må bifall till ansöknings innebära, att det för restitution medgivna beloppet med $\frac{1}{5}$ under vart och ett av åren 1924—28 gottskrives den sökande vid åsättande av stämplars å licenserad vara; dock må i fall, där särskilda förutsättningar därför föreligga, jämväl ett kontant restitutionsförfarande ifrågakomma.»

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Propositionens innehåll kan lämpligen sammanfattas under tre huvudavdelningar, nämligen:

Utskottet.
Propositionen.

1) frågan om uppsägning från statens sida av det med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet avslutade kontraktet om utövandet av statens tobaksmonopol;

2) frågan om tobaksbeskattnings framtida ordnande; samt

3) speciella önskemål, särskilt inom detalj- och importhandeln.

Under nämnda tre huvudavdelningar tillåter sig utskottet i det följande taga ställning till propositionen och de i anledning därav väckta motionerna. Dessförinnan skall allenast nämnas ett par ord om det svenska tobaksmonopolet och det nuvarande monopolbolaget.

Det svenska
tobaksmono-
polet.

Det svenska tobaksmonopolet är ett partiellt monopol. Det avser allenast *tillverkningen* av tobaksvaror, varemot såväl *odlingen* av tobak som *handeln* med tobaksfabrikat äro fria. Som konsekvens av tillverkningsmonopolet tillkommer *importen av råtabak* med ett obetydligt undantag uteslutande monopolet. *Import av färdiga tobaksvaror* är däremot tillåten — förutom i mindre kvantiteter för resande från utrikes ort — icke blott för monopolet utan ock för envar tobakshandlare. Friheten för odlingen, handeln och importen är såtillvida begränsad, att vissa av tillverkningsmonopolet föranledda kontrollföreskrifter skola iakttagas.

Monopol-
bolaget.

Utmärkande för det svenska tobaksmonopolets *utövande* är, att det icke drives av staten själv utan av ett enskilt bolag, aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, åt vilket statens monopolrätt upplåtits. Bolagets aktiekapital uppgår för närvarande till 46 miljoner kronor, därav 29 miljoner kronor i stamaktier och 17 miljoner kronor i preferensaktier. Staten är ägare av samtliga stamaktier. Av preferensaktiekapitalet äro 12 miljoner kronor placerade i pensionsförsäkringsfonden, medan allenast 5 miljoner kronor äro fördelade på enskilda händer. Preferensaktierna — å vilka enligt kontraktet mellan staten och monopolbolaget en utdelning av 4 $\frac{1}{2}$ procent är tillförsäkrad — medföra framför stamaktierna företrädesrätt till årlig utdelning av bolagets vinst intill 6 procent å preferensaktiebeloppet, varefter å stamaktierna skola utdelas intill 6 procent. Utdelningsbar vinst utöver 6 procent skall fördelas sålunda, att för varje $\frac{7}{8}$ procent, som härav tillfaller stamaktie, $\frac{1}{8}$ procent skall tillfalla preferensaktie, intill dess varje preferensaktie erhållit tillhoppa 7 procent, varefter återstående vinst fördelas så, att för varje $\frac{9}{10}$ procent å stamaktie $\frac{1}{10}$ procent skall tillfalla preferensaktie. Upplöses bolaget, skall innehavare av preferensaktie hava företrädesrätt framför stamaktiernas ägare till erhållande ur bolagets tillgångar av aktiens nominella värde jämte 6 procent utdelning, i den mån sådan ej guldits. Efter utgången av år 1924 må enligt bolagsordningen aktiekapitalet nedsättas genom preferensaktiernas inlösen till nominella värdet med tillägg av den å aktierna belöpande vinsten för sista räkenskapsåret.

Alltsedan bolagets tillkomst har styrelsen utgjorts av åtta ledamöter. Kungl. Maj:t utser halva antalet styrelseledamöter, bland dem ordförande. En av de sålunda utsedda skall tillika vara jourhavande direktör. Ärligen utses fyra revisorer, därav två av Kungl. Maj:t.

Rörande det mellan staten och monopolbolaget träffade kontraktet ävensom instruktionerna för de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna och revisorerna får utskottet hänvisa till bilagorna 1—3 till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Det mellan staten och monopolbolaget den 12 februari 1915 avslutade kontraktet gäller till utgången av år 1924 samt förlänges sedermera för tio år i sänder, där ej från statens sida uppsägning sker. Uppsägning skall ske minst sex månader före kontraktets utlöpande. Från bolagets sida är kontraktet ouppsägbart. Begagnar staten sin rätt att uppsäga kontraktet, är staten skyldig att vid kontraktstidens utgång inlösa samtliga preferensaktier i bolaget till nominella värdet med tillägg av den å aktierna belöpande vinsten för sista räkenskapsåret.

Frågan om
kontraktets
uppsägning.

Kontraktets
innehåll.

Efter det föredragande departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet utförligt uppehållit sig vid frågorna, huruvida anledning föreligger att nu övergå från statsmonopol till fri näring eller från statsdrift till enskild drift, och på anförda skäl besvarat dessa frågor nekande, ävensom efter företagen granskning funnit, att tobaksmonopolets ställning såväl till odlingen av tobak som till handeln och importen av tobaksvaror icke giver anledning till uppsägning av det med monopolbolaget träffade avtalet, slutar departementschefen sin undersökning i denna del med följande:

Departements-
chefen.

»Med denna min uppfattning i frågan om tobaksmonopolets fortbestånd i dess nuvarande gestaltning möter icke hinder för att åt kontraktet med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet gives förlängd giltighet. Ej heller föreligger eljest skäl att uppsäga nämnda kontrakt, därvid jag dock utgår från att vissa tillägg till eller ändringar i detsamma kunna behöva vidtagas. Bolagets handhavande av monopolrätten har icke givit anledning till berättigade erinringar, ett omdöme, som torde allmänt kunna vitsordas, särskilt om hänsyn toges till de onormala förhållanden, varunder bolaget började sin verksamhet och som sedan fortvarit under flertalet av bolagets verksamhetsår. Bolagets ställning är god och dess förvaltning, såvitt jag kunnat utröna, väl organiserad. Jag anser mig alltså böra tillstyrka, att statens monopolrätt alltfört upplåtes åt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet.»

Utskottet instämmer i vad departementschefen härutinnan anfört. I likhet med departementschefen finner utskottet sålunda skäl icke föreligga att frångå den nuvarande anordningen med statsmonopol å tobakstillverkningen eller att däri ifrågasätta någon ändring med avseende å monolets allmänna utformning eller utövande. Likaledes anser sig utskottet böra förordna, att statens monopolrätt alltjämt upplåtes åt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet på i huvudsak oförändrade villkor men med de tillägg och ändringar däri, som utskottet här nedan kommer att förordna. Skulle av riksdagen antagna jämkningar i kontraktet icke vinna bolagets godkännande, lär Kungl. Maj:t icke underlåta att tillse, att erforderliga åtgärder för monopolrättens upplåtande på de av riksdagen fastställda villkoren varda vidtagna.

Utskottet.

Tiden för
monopol-
rättens upp-
låtande.

I sammanhang med frågan om kontraktets uppsägning har departementschefen, enligt statsrådsprotokollet, till behandling upptagit spörsmålet, huruvida statens monopolrätt alltjämt bör upplåtas på tio år, samt därvid — under särskilt framhållande att nya former för monopolrättens handhavande kunna uppkomma — förordnat, att staten nu icke binder sig för en längre tid framåt än fem år. I anslutning härtill har i framlagt förslag till tilläggskontrakt med monopolbolaget (punkt 6) upptagits bestämmelse om förlängning av huvudkontraktets giltighetstid på allenast fem år i sänder.

Utskottet.

Utskottet anser sig böra biträda denna departementschefens uppfattning och har icke något att erinra mot den föreslagna kontraktbestämmelsen.

Tobaks-
beskatt-
ningen.

Den nuvarande beskattningen av tobak äger rum dels efter vikt (tull), dels efter värde (ordinarie tobaksskatt) och dels efter stycketal resp. vikt (särskild skatt).

Gällande
bestämmelser.

Tull.

Enligt rubrikerna 195—197 i gällande tulltaxa utgår tull dels å oarbetad tobak och tobaksmjöl med respektive 1 krona och 1 krona 15 öre för kilogram, dels å färdiga tobaksvaror med 6 kronor kilogrammet för cigarrer, cigarreigarretter och cigarretter samt med 1 krona 80 öre kilogrammet för röktobak, tuggtobak och snus.

Förfarandet vid införsel till tullinlandet regleras i huvudsak, såvitt avser oarbetad tobak och tobaksmjöl, av kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 497) om förtullning av för aktiebolaget svenska tobaksmonopolets räkning inkommande oarbetad tobak och tobaksmjöl samt i fråga om färdiga tobaksvaror av gällande tullstadga och tulltaxeförordning ävensom monopolförordningen den 15 december 1914 (nr 436).

Ordinarie
tobaksskatt.

Den ordinarie tobaksskatten utgår enligt 18 § monopolförordningen för närvarande med följande belopp, nämligen för cigarrer och cigarreigarretter 15 procent, för cigarretter 30 procent, för röktobak och tuggtobak 20 procent samt för snus 25 procent. För tobaksvara, som införes till riket av handlande med tobaksvaror, utgår till monolets utöware enligt 22 § monopolförordningen, utöver tull och skatt, ett belopp, motsvarande vad monolets utöware pålägger vara med samma priskurantpris för täckande av sina omkostnader och vinst, för närvarande bestämt till 18 procent av priskurantpriset.

Särskild skatt
å tobaksvaror.

Särskild skatt å tobaksvaror utgår enligt förordningen den 4 maj 1923 (nr 95) med följande belopp, nämligen *dels* för i riket tillverkade tobaksvaror med 0.8 öre för cigarr, 0.6 öre för cigarreigarrett och 0.5 öre för cigarrett, allt per styck räknat, samt 1 kr. 50 öre för röktobak, 70 öre för tuggtobak och 30 öre för snus per kilogram räknat, *dels ock* för till riket införda tobaksvaror med 3 öre för cigarr, 1.8 öre för cigarreigarrett

och 0.7 öre för cigarrett per styck räknat samt 4 kronor för rökto­bak, tugg­to­bak och snus per kilogram räknat.

I skrivelse den 3 maj 1923, nr 135, har riksdagen erinrat, att stats­verkets mera direkta inkomster av tobakshanteringen inflyta i fyra olika former, nämligen såsom utdelning å stamaktierna, tull, ordinarie tobaks­skatt och särskild skatt å tobaksvaror, samt framhållit, att, därest det komme att visa sig nödvändigt att även framdeles av tobaken uttaga mera än som inflöte enligt de ursprungliga bestämmelserna, det syntes vara lämpligt att taga under omprövning, huruvida tobaksbeskattningen, sådan densamma för närvarande vore ordnad, vore ur de olika ekono­miska och statsfinansiella synpunkter, som inverkade på frågans be­dömande, fullt tillfredsställande.

Det i propositionen framlagda förslaget till tobaksbeskattning innebär i sina huvuddrag, att de nuvarande tullavgifterna å såväl råto­bak som färdiga tobaksvaror överfö­ras till en efter stycketal respektive vikt ut­gående skatt, i samband varmed till skydd för den svenska odlingen monopolets utö­vare berättigas att tillgodoföra sig ett mot råto­bakstullen svarande be­lopp för varje inköpt kilogram av svensk tobak, att den ordinarie och särskilda skatten samman­slås till en efter värdet utgående procentuell skatt, att, med bibehållande i övrigt av ungefär den nu­varande sammanlagda skattebelastningen å tobak och tobaksvaror, 3 procent av monopolbolagets totalomsättning överfö­ras från vinst till skatt, i samband varmed den i licensavgiften ingående andelen till monopol­bolaget, som för närvarande utgår med 18 procent av priskurantpriset, be­gränsas till högst 14 procent av samma pris, att skattesatserna de olika varuslagen emellan så avvägas, att med utgångspunkt från den nuvarande skattebelastningen den föreslagna överföringen av vinst till skatt i huvud­sak drabbar rökto­bak, som för närvarande är lågt beskattad och som visat den ojämförligt kraftigaste omsättningen, samt därefter i fallande skala snus, cigarretter, tuggto­bak och cigarrer, samt att den sedan år 1922 införda merbelastning, som utöver tullen åvilar de importerade varorna, bibehålles, ehuru med någon jämkning nedåt.

De föreslagna skattesatserna och dessas förhållanden till den nuvarande beskattningen, däri jämväl tull inbegripen, framgår av följande samman­ställning:

Riksdagens
skrivelse 1923.

Propositionen.
Formerna för
beskattningen
m. m.

Skatte­
satserna.

	N u v a r a n d e						Kungl. Maj:ts förslag			
	Tull (beräknad)		Ordinarie skatt	Särskild skatt		Procent av pris- kurant- priset eller värdet	Belopp för			
	Belopp för			Belopp för			1 st.	1 kg.		
	1 st.	1 kg.	Procent av pris- kurantpriset eller värdet		1 st.	1 kg.				
	För inom riket tillverkad vara									
	öre	kr.		öre	kr.		öre	kr.		
Cigarrer	0.8		15	0.8		18	0.8			
Cigarrcigarretter	0.4		15	0.6		25	0.4			
Cigarretter	0.06		30	0.5		40	0.2			
Röktobak		1	20		1.50	35			1	
Tuggtobak		1.07	20		0.70	25			1	
Snus		0.42	25		0.30	33			0.50	
	För till riket införd vara									
	öre	kr.		öre	kr.		öre	kr.		
Cigarrer	3.4		15	3		22	4			
Cigarrcigarretter	1.8		15	1.8		28	2			
Cigarretter	0.6		30	0.7		35	1			
Röktobak		1.80	20		4	35			1.50	
Tuggtobak		1.80	20		4	35			1.50	
Snus		1.80	25		4	35			1.50	

Inkomst-
beräkning.

Med utgångspunkt från de sålunda föreslagna skattesatserna samt med ledning av 1923 års omsättning och priser, vederbörligen jämkade, har departementschefen uppskattat statsverkets inkomster i runda tal till följande belopp, därvid till jämförelse angivas motsvarande inkomster, där est gällande tull- och skattesatser skolat tillämpas:

	Enligt gällande tull- och skatte- satser Kronor	Enligt före- slagna skatte- satser Kronor
Råttobakstull	4,900,000	—
Tull å importerade färdiga tobaksvaror	1,200,000	—
Tobaksskatt	30,000,000	50,000,000
Särskild skatt å tobaksvaror	10,000,000	—
Inkomst- och förmögenhetsskatt	3,500,000	2,200,000
Utdelning	11,600,000	9,000,000
Summa	61,200,000	61,200,000.

Den föreslagna tullfriheten för tobak och tobaksvaror har föranlett framläggande av förslag till *dels* kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt därvid fogad tulltaxa, *dels* särskild förordning angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror, upptagande bland annat en ny lagerinstitution, tobaksskattelager, till vilken förordning torde komma att ansluta sig av Kungl. Maj:t i administrativ ordning utfärdade föreskrifter för in- och utförseln av tobaksvaror (bilaga A till prop. s. 113), *dels* tillägg till 18 § (2 mom.) och 22 § 3 mom. i monopolförordningen, *dels* ock bestämmelser i det föreslagna tilläggskontraktet med monopolbolaget angående skyldighet för bolaget att på ett för allmänheten tillfredsställande sätt handhava de uppgifter, som tidigare ålegat tullverket (punkt 2), så ock rörande det sätt, varpå bolaget för inköp av svensk tobak skall tillgodoföra sig stadgat belopp (punkt 4).

De förordade skattesatserna hava upptagits i 18 § 1 mom. monopolförordningen, i samband varmed i ett andra stycke införts från den nu gällande förordningen om särskild skatt å tobaksvaror hämtade stadgandet om skillnaden i skattehänseende mellan cigarr och cigarreigarrett, varjämte i 22 § 2 mom. första stycket upptagits stadgande om den till monopolbolaget utgående licensavgiftens begränsning uppåt till 14 procent av varans priskurantpris. Till förekommande av tvekan har vidare i 22 § 2 mom. sista stycket föreslagits det tillägg, att licensavgiften skall beräknas efter de grunder, som gälla den dag, då framställningen göres. Slutligen har i förslaget till tilläggskontrakt med bolaget upptagits bestämmelse om skyldighet för bolaget att i föreskriven ordning till staten erlægga skatt till belopp motsvarande de vid varje tid å tobaksvaror gällande skattesatser (punkt 3).

Den till grund för förslaget om överförandet av viss vinst till skatt ligande uppfattningen, att staten i mesta möjliga mån skall uttaga inkomsterna av tobakshanteringen i form av skatt har vidare till ledning för bolagets framtida prispolitik föranlett upptagande i det föreslagna tilläggskontraktet (punkt 5) av bestämmelse därom, att det åligger bolaget att vid fastställandet av tobaksvaras priskurantpris så avväga den del av belastningen å varan, som avser att lämna vinst å rörelsen, att vinsten därvid icke beräknas högre än som är erforderligt för beredande åt bolaget av skälig inkomst å rörelsen.

Förslaget om borttagande av tull har, savitt avser ratobakstullen, i särskilda motioner framkallat invändningar. Samtliga dessa motioner stödjade sig därpå, att ratobakstullens upphörande skulle komma att medföra en ingalunda obetydlig minskning av den till vederbörande städer utgående, å tullavgifter grundade tolagsersättningen (jfr prop. s. 54). I de av herr Boman i första kammaren och av herr Björkman m. fl. i andra kammaren väckta motionerna framhålles

Författnings-
ändringar.
m. m.

Motioner.

tillika, att någon statlig fördel knappast vinnes genom omläggningen i denna del, och att denna därför icke bör genomföras, varemot i de av herr Norling m. fl. i första kammaren och herrar Holmström i Gävle och Ward i andra kammaren framförda likalydande motionerna framhålles, att det är uppenbart, att den föreslagna anordningen i dess helhet är ägnad att bereda statsverket avsevärda fördelar, och hemställes därför allenast, att vederbörande städer måtte beredas vederlag för den minskning i tolagsersättningen, som genom sagda omföring kunde tillfogas dem.

I anledning av förslaget om överförande av viss del av vinsten till skatt och den därtill hörande föreslagna kontraktsbestämmelsen (punkt 5) om åläggande för bolaget att vid fastställandet av tobaksvaras priskurantpris icke beräkna vinsten högre än som är erforderligt för beredande åt bolaget av skälig inkomst har herr Boman i sin motion framhållit, att det med den avfattning, som nämnda punkt erhållit, icke funnes något hinder för att garanterade 4 $\frac{1}{2}$ procent betraktades som skälig inkomst, ävensom att det av departementschefens till statsrådsprotokollet gjorda uttalande med full tydlighet framginge, att preferensaktierna skulle redan för innevarande år, som dock vore ett av det gamla kontraktet reglerat år, erhålla minskad utdelning, en minskning, som vore avsedd att successivt ökas. Härtill komme, att meningsskiljaktighet synnerligen lätt kunde uppstå om en dylik kontraktsbestämmelses rätta tillämpning, ävensom att tillvaron av en sådan bestämmelse vore direkt ägnad att försvåra en affärsmissig skötsel av företaget. På dessa och i övrigt anförda skäl har herr Boman hemställt, att punkt 5 i det föreslagna tilläggskontraktet måtte utgå.

Utskottet.

Den föreslagna omläggningen av tobaksbeskattningen har närmast föranletts av 1923 års riksdags ovannämnda skrivelse, i vilken uttalats önskvärdheten av förenkling i de mångahanda former, under vilka staten uttager inkomster av tobakshanteringen. Riksdagens önskingar i nämnda avseende hava vunnit beaktande i Kungl. Maj:ts förslag, och det sätt, varpå omläggningen genomförts, har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet kan sålunda icke förorda bifall till det av herr Boman i första kammaren och herr Björkman m. fl. i andra kammaren framförda yrkandet om råttobakstullens bibehållande. Att grundtanken i den avsedda omläggningen skulle på ett betänkligt sätt rubbas, därest råttobakstullen bibehölles, läser icke kunna förnekas, och den med förslaget åsyftade likformigheten i vad avser skattens uttagande å den färdiga varan med därtill knutna fördelar, icke minst i skattekontrollens tjänst, skulle äventyras. Ej heller har vad nämnda motionärer ävensom herr Norling m. fl. i första kammaren och herrar Holmström i Gävle och Ward i andra kammaren anfört till stöd för vissa städers bibehållande vid deras rätt till av råttobakstullen beroende tolagsersättning givit utskottet anledning

att ifrågasätta någon ändring i förslaget eller att bereda dessa städer vederlag för mistad tolag.

De av Kungl. Maj:t föreslagna skattesatserna synas utskottet hava väl avpassats i syfte att lämna det med förslaget avsedda inkomstresultatet, och skattesatsernas avvägande å de särskilda varuslagen samt å inhemsk och importerad vara har icke givit utskottet anledning till erinran.

De i anledning av tobaksbeskattningens omläggning föreslagna författningsändringarna och nya författningarna har utskottet funnit ändamålsenliga; särskilt synes utskottet införandet av den nya lagerinstitutionen, tobaksskattelager, för importörerna medföra ej ringa fördelar.

Vidkommande herr Bomans motionsvis framförda yrkande om uteslutande av punkt 5 i förslaget till tilläggskontrakt med monopolbolaget rörande vinstens beräkning vid fastställandet av tobaksvaras priskurantpris kan utskottet icke dela motionärens uppfattning. Bestämmelsen är enligt utskottets förmenande tvärtom nödig och nyttig i syfte att till allmänhetens fromma hålla varupriserna nere vid det prisläge, som betingas av kostnaderna för varans tillverkning och försäljning, av den för varan bestämda skatten samt av skälig vinst å rörelsen. Att en sänkning av den under de senaste åren till 9 och 10 procent uppgående vinsten å preferensaktier, som äro tillförsäkrade $4\frac{1}{2}$ procent och hava företrädesrätt till 6 procent, är berättigad, därom torde icke mer än en mening kunna råda. Också har givetvis den höga vinsten i huvudsak framkallats av onormala förhållanden. Någon fara, att icke preferensaktieägarna skola erhålla vad de rimligen kunna begära, torde icke föreligga. För ett med monopolbolaget i viss mån jämförligt företag, aktiebolaget vin- & spritcentralen, är vinst-rätten för preferensaktierna bestämd till 7 procent, och det lär vara anledning antaga, att denna procentsats kommer att öva inflytande vid monopolbolagets bedömande av vad som skall enligt tilläggskontraktet anses vara skälig vinst. Utskottet kan alltså icke tillstyrka, att riksdagen bifaller herr Bomans motion i denna del.

Ej heller punkterna 2—4 i förslaget till tilläggskontraktet hava föranlett erinran från utskottets sida.

Enligt kungörelse den 26 februari 1915 (nr 75) med däri genom kungörelsen den 4 maj 1923 (nr 97) gjorda ändringar må resande, som ankommer från utrikes ort, för eget bruk tullfritt medföra färdiga tobaksvaror till myckenhet, ej överstigande 50 gram.

Medför den resande för eget bruk sådana varor till myckenhet därutöver, skall enligt berörda kungörelse och anm. 2 till rubrikerna 196 och 197 i gällande tulltaxa, jämförd med 21 § i monopolförordningen, för berörda överskott erläggas tullavgift, som utgör:

Resandetullen.
Gällande bestämmelser.

a) vad angår kvantitet, icke överstigande 500 gram,

för cigarrer	20 öre per st.
» cigarreigarretter	10 » » »
» cigarretter	6 » » »
» arbetad tobak, andra slag	12 kr. » kg.

b) vad angår kvantitet, överskjutande den under a) åsyftade,

för cigarrer	40 öre per st.
» cigarreigarretter	20 » » »
» cigarretter	12 » » »
» arbetad tobak, andra slag	24 kr. » kg.

Därest den resande för eget bruk samtidigt medför tobaksvaror, som draga olika tull, skola sådana varor, för vilka högsta tullsatsen är föreskriven, i första hand inräknas i de myckenheter, som må medföras tullfritt eller mot erläggande av lägre tullavgift.

Vid tillämpning av dessa bestämmelser anses varje cigarr väga 5 gram, varje cigarreigarrett 3.3 gram och varje cigarrett 2 gram.

Vid ankomsten från utrikes ort är resande på förfrågan av tulltjänsteman skyldig uppgiva, huruvida tobaksvaror medföras, och myckenheten av medförda sådana varor. Befinnes vid tullvisitation resande medföra tobaksvara i tullpliktig kvantitet, utan att den resande på tillfrågan lämnat uppgift därom, är den resande, ändå att eljest olovlig varuinförsel ej föreläggat, underkastad enahanda ansvar och påföljd, som stadgas för sådan varuinförsel.

Propositionen. I dessa bestämmelser har i propositionen föreslagits dels en mindre sänkning av tullsatserna, och dels att den tullfria kvantiteten, såvitt avser cigarretter, höjes till det dubbla eller 50 cigarretter på så sätt, att den beräknade medelvikten av en cigarrett sänkes från 2 till 1 gram. Erforderliga ändringar härutinnan hava vidtagits dels i anm. 4 under tulltaxerubriken 197 i det berörda förslaget till kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt därvid fogade tulltaxa, dels i § 30 av det upprättade förslaget till kungörelse med vissa ordningsföreskrifter för in- och utförseln av tobaksvaror m. m. (bilaga A till prop. s. 118).

Utskottet. Vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om resandetullen har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

**Särskilda
frågor.**

*Kostnaden för
understöd åt
äldre tobaks-
arbetare.*

Enligt kungörelse den 7 juli 1921 (nr 409) utgår, under i kungörelsen angivna förutsättningar, understöd till inom landet bosatt arbetslös person, som vid tiden för tobaksmonopolets införande var inom tobakshanteringen stadigvarande sysselsatt och genom införandet av tobaksmonopolet förlorat

sin anställning inom nämnda hantering. Understödet utgår med fixa belopp efter grunder, varom förmäles i författningen. Understödsbelopp hava hittills utgått av statsmedel, och innevarande års riksdag har till ifrågavarande understöd för kommande budgetår anvisat ett anslag av 160,000 kronor. Närmast med föranledande av framställning från arbetslöshetskommissionen har i propositionen (s. 91) föreslagits, att kostnaden för dessa understöd såväl med hänsyn till understödets karaktär som förutsättningarna för detsamma utgående skola åvila monopolbolaget; och har i sådant syfte föreslagits, att i det tillämnade tilläggskontraktet med monopolbolaget intages kontraktsbestämmelse i ämnet (punkt 1), att gälla för tiden från och med den 1 juli 1925.

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Utskottet.

Representanter för tobakshandlarkåren hava, på sätt departementschefen omnämnt, framhållit önskvärdheten av åtgärders vidtagande i syfte, att återförsäljarnas antal begränsas genom utlösning av mindre bärkraftiga affärer, att i avvaktan på denna reglering, som endast kan genomföras så småningom, monopolbolagets försäljningsrabatt bestämmas till minst 16 procent av varans priskurantpris, så att åtminstone de tobaksaffärer, som hava naturliga betingelser att bestå, kunna existera, att premierabatt å cigarrer beviljas i likhet med vad som skedde under år 1922, att olaga försäljning av tobaksvaror om möjligt förhindras, samt att återförsäljarna erhålla medinflytande i monopolbolagets styrelse.

*Önskemål
inom detalj-
handeln.*

Från enstaka handlande har hemställts, att monopolbolagets försäljningsrabatt måtte bestämmas till lägst 18 procent av priskurantpriset.

Efter det departementschefen ingående berört tobakshandlarnas ställning till monopolbolaget och vad i frågan tidigare förekommit samt därvid redogjort för ett av honom vid 1921 års riksdag avgivet interpellationssvar (prop. s. 95), yttrar departementschefen vidare:

*Departements-
chefen.*

»Vid de förnyade överbäganden, jag nu ägnat denna fråga, har jag icke funnit anledning att i det stora hela frångå den uppfattning, jag i mitt nyss återgivna interpellationssvar uttalade år 1921. Det synes mig förklarligt, att den speciella tobakshandlarkåren strävar efter att åt sina medlemmar förskaffa bästa möjliga försäljningsvillkor och på så sätt söker verka för en allmän höjning av kårens ekonomiska ställning. Naturligt är också, att uppmärksamheten därvid i första hand riktas på de rabattförmåner, som vid försäljning tillgodokomma dessa. Tobakshandlarnas existens beror emellertid i hög grad jämväl av omsättningen. Vid sådant förhållande och då enligt förut av mig lämnade uppgifter över en tredjedel av tobaksspecialisterna fortfarande har en årlig omsättning, som ej uppgår till 20,000 kronor, synes mig grunden till de mindre gynnsamma förhållandena inom kåren icke vara så mycket att söka i rabatternas nuvarande

läge som fastmera i åtskilliga av vederbörandes ringa handelsomsättning. Jag håller således alltjämt före, att frågan om tobakshandlarnas förbättrade ställning icke kan finna sin lösning genom en reglering av rabattsatserna. Utöver vad jag framhöll 1921 vill jag beträffande dessa senare endast uttala, att jag har anledning förvänta, att monopolbolaget icke vill underlåta tillse, att försäljningsrabatten såväl till tobaksspecialisterna som till andra återförsäljare så avväges, att den i genomsnitt täcker försäljningskostnaderna, där dessa i förhållande till omsättningen och jämväl i övrigt äro rimliga, samt därutöver lämnar skälig försäljningsvinst. I anslutning till vad styrelsen framhållit torde styrelsen sålunda vid förskjutningar i de förhållanden, som äro normerande för försäljningsrabattens bestämmande, ägna rabattfrågan vederbörligt beaktande samt därvid, så långt som är förenligt med en rationell skötsel av bolagets rörelse och nöjaktig hänsyn till allmänheten, tillgodose återförsäljarnas berättigade intressen. En fråga att av styrelsen tagas under överbägande synes mig ock vara, huruvida icke vissa kategorier av återförsäljare, vilka hava jämförelsevis små omkostnader och vilkas verksamhet i övrigt icke är hänförlig till handel i vanlig bemärkelse, såsom kiosker, kaféer, automater m. fl. borde kunna till förmån för övriga återförsäljare åtnöjas med något lägre rabatt. Det förefaller mig slutligen kunna göras till föremål för undersökning från styrelsens sida, huruvida icke vid utsläppandet i handeln av nya märken reklamrabatt kunde lämnas i större utsträckning än hittills, varigenom, samtidigt som försäljningen stimulerades, vederbörande återförsäljare under tiden för märkenas inarbetande erhöle en något ökad förtjänst.

En verklig förbättring i specialtobakshandlarnas ställning torde emellertid, såsom jag tidigare framhållit, vara att vinna allenast genom en förändrad organisation av handeln, närmast gående ut på avveckling av mindre bärkraftiga affärer. Denna avveckling har monopolbolagets styrelse, efter vad det vill synas, påskyndat i önskvärd riktning, och de utlösningssbelopp, som under de gångna åren utbetalts, äro ej oväsentliga. Ett fortsatt framskridande på denna väg bör tydligen alltjämt ske. De senare årens erfarenhet giver ock vid handen, att uppsättandet av nya tobaksaffärer synes ske med en viss varsamhet.

I vad den nu föreliggande framställningen innefattar yrkanden om åtgärder till förekommande av olaga tobakshandel tillåter jag mig erinra om följande.

I lagen den 30 maj 1919 (nr 270) om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse givas åtskilliga föreskrifter med avseende å tiden för öppethållande av handelsbod i allmänhet. Lagen har avseende jämväl å tobaksaffär. Från tillämpning av lagens stadganden äro emellertid undantagna bl. a. för resande avsedd försäljning vid järnvägs- eller ångbåtsstation samt försäljning, som bedrives under utövning av eller i samband med kafé- eller restaurangrörelse och sker allenast till förtäring eller för-

brukning å stället. Tobakshandlarna framhålla nu, att olaglig försäljning av tobaksvaror från kiosker och kaféer försigginge i stor utsträckning.

Reglerandet av denna fråga är givetvis av synnerligen grannliga natur. Emellertid synes mig monopolbolaget skäligen kunna öva den tillsyn å försäljningen, att återförsäljare, som enligt monopolbolaget tillhandakommen underrättelse blivit dömd för olaga tobakshandel, från bolagets sida uppmärksamgöres å nödvändigheten att följa givna föreskrifter med avseende å handelns utövande vid äventyr att eljest varda berövad möjligheten att hos monopolbolaget mot rabatt inköpa tobaksvaror. Likaledes vill det framstå som ett önskemål, att bolaget i största möjliga utsträckning förser kiosker och kaféer med varor i sådana förpackningar, att styckeförsäljning därur lämpligen kan äga rum.

Vidkommande slutligen det framställda yrkandet om beredande åt handlande-kåren av medinflytande i monopolbolagets styrelse torde det syfte, som därmed avsetts, kunna i ej ringa mån tillgodoses genom ömsesidig strävan till förtroendefullt samarbete.»

I vad departementschefen härutinnan anfört vill utskottet i huvudsak instämma. Utskottet inser å ena sidan till fullo vikten av att försäljningsorganisationen ordnas efter ekonomiska och affärsmässiga principer till nedbringande av försäljningskostnaden. Men å andra sidan lyser utskottet den uppfattningen, att, även inom den ungefärliga ramen för de nuvarande försäljningskostnaderna, hänsyn i något större utsträckning än hittills skulle kunna tagas till de olika handlaregruppernas behov genom lämplig differentiering av rabattsatserna. Därvid bör uppenbarligen i främsta rummet hänsyn tagas till sådana detaljhandlare, som utöva tobaksvaruförsäljning såsom huvudsaklig förvärvskälla. I övrigt vill utskottet särskilt understryka vikten av förtroendefull samverkan mellan monopolbolaget och handelns utövare.

Utskottet.

Tobaksgrossisternas förening har, enligt vad som framgår av departementschefens anförande, ifrågasatt, att importörkåren måtte tillerkännas en rättsligt skyddad och avgränsad ställning, samt att en avveckling eller utlösning måtte ske i syfte att förbehålla importen åt de importörer, som hittills haft import till sitt huvudsakliga näringsfång. Tillika har föreningen anhållit, att restitution av erlagd licensavgift måtte beviljas i fall, då den vara, varå avgiften beräknats, erhöles sitt priskurantpris sänkt eller då varan på grund av dess mögliga eller eljest skadade skick för förstöring överlämnades till tobaksmonopolet. Vidare har föreningen hemställt, att tobaksvara, som till riket inkommit och licensbehandlats, måtte få reexporteras med rätt för importören att vid kommande dylik behandling bliva gottskriven för varan erlagd licensavgift. Slutligen har föreningen begärt, att ersättning för de förluster, som drabbat importörer av tobaksvaror genom det av Kungl. Maj:t den 7 januari 1922 utfärdade importförbudet för sådana

*Önskemål
inom import-
handeln.*

varor, måtte beredas vederbörande i form av dels restitution av erlagd skatt för tobaksvaror, som kvarhållits hos tullverket i anledning av förbudet, dels rätt till förtullning från tullager av där kvarliggande tobaksvarupartier utan erläggande av den särskilda skatten.

Av de sålunda framställda önskemålen har propositionen tillmötesgått yrkandet om utförtullning utan erläggande av särskild skatt av de ännu å tullnederlag kvarliggande tobaksvaror, som drabbats av importförbudet, i det att i övergångsbestämmelserna till den föreslagna förordningen om vissa ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket upptagits bestämmelser innebärande rätt för importörerna att vid beräkandet av licensavgifterna för ifrågarande varor få den i avgiften ingående skatten bestämd till enahanda belopp som för monopolvarorna, i fråga om cigarrer och cigarreigarretter dock endast i vad avser den efter värde utgående procentuella skatten. För åtnjutande av denna förmån skall ansökan om licensbehandling vara gjord före den 1 januari 1925.

Departements-
chefen.

De av departementschefen enligt statsrådsprotokollet anförda grunderna för avslag å föreningens yrkanden i övrigt kunna i korthet sammanfattas sålunda.

Beträffande önskemålet om en särskild ställning för importörkåren eller begäran om en reglering av importen på sätt här ifrågasatts har ett tillmötesgående av dessa krav ansetts uppenbarligen äventyra det egentliga värdet med den fria importens bestånd jämsides med monopolverksamheten.

I fråga om restitution av erlagd licensavgift yttrar departementschefen efter att ingående hava redogjort för vad i denna fråga tidigare förekommit följande:

»Av min föregående redogörelse framgår, att beträffande återbetalning av licensavgift för närvarande gäller efter beslut av riksdagen, att sådan må förekomma, då verkställd utredning tydligt ådagalagt, att billighetens krav icke kan tillgodoses, med mindre sådan restitution medgives.¹ Vidare gäller, enligt förklarande av Kungl. Maj:t, att restitution kan få av monopolbolagets styrelse medgivas, där importerad tobaksvara utan importörens vållande skadats före eller under licensbehandlingen samt till följd därav underkastats förstörelse eller då vissa på licensavgiftens storlek inverkan misstag förekommit vid licensbehandlingen.

Sedan de särskilda kristidsförhållanden, som föranledde tillkomsten av riksdagens nyssnämnda beslut, upphört, har Kungl. Maj:t med stöd av detta beslut endast i något enstaka fall funnit sig kunna bevilja restitution. Särskilt med hänsyn till det förhållandet, att berörda beslut om restitutionsmöjlighet, när billigheten så oundgängligen fordrade, väsentligen tillkom för att mildra följderna av ett då inträtt bestämt förhållande, det stora prisfallet å holländska cigarrer och röktobak, har det nämligen

¹ Se kungörelse den 27 juni 1919 nr 412. Enligt av Kungl. Maj:t tillämpad praxis hava billighetsskäl enligt nämnda kungörelse ansetts föreligga, allenast då vederbörandes ekonomiska ställning varit mindre god.

ansetts synnerligen angeläget att åt begreppet 'billighetens krav' giva möjligast snäva begränsning. Detta särskilt känsliga avgörande från fall till fall, huruvida billighetsskäl må anses föreligga eller icke, har emellertid synt mig vara en numera föga tillfredsställande anordning. På grund härav och av skäl, som jag strax skall nämna, lärer denna anordning böra upphöra och den i ämnet den 27 juni 1919 utfärdade kungörelsen upphävas. Dock synes lämpligt, att importör därvid beredes möjlighet att ännu någon tid därefter, förslagsvis till detta års utgång, få restitutionsansökning beträffande vara, som till riket inkommit, innan kungörelsen trätt i kraft, prövad enligt bestämmelserna i nämnda kungörelse. I monopolförordningen torde böra intagas uttrycklig föreskrift därom, att nedläggning i priskurantpriset för vara icke berättigar till återbekommande av erlagd licensavgift. Härom framlägger jag alltså förslag.

Den reglering av licensavgifter, som, enligt Kungl. Maj:ts nyssnämnda förklarande, må av monopolets utövare vidtagas vid skada å varan eller misstag beträffande denna i sammanhang med licensbehandlingen, synes böra, såsom innebärande allenast en rättelse av förelupna fel vid licensbehandlingen, även i fortsättningen bestå.

Vad angår frågan om restitution av licensavgifter vid utförsel ur riket av tobaksvaror hava tillräckliga skäl ej visats föreligga för medgivande av en så omfattande och ur det allmännas synpunkt vansklilig åtgärd. Frågan om restitution av tullavgift förfaller givetvis i och med upphörandet av tullpliktigheten för tobaksvaror.

I övrigt lärer enligt mitt förmenande restitutionsfrågan vinna sin lösning genom införande av den utav mig tillstyrkta nya lagerinstitutionen, tobaksskattelager, vilken kommer att bereda importörerna ungefär samma ställning som monopolets utövare i avseende å rätten att få beskattningen av tobaksvaror förlagd så nära försäljningstillfället som möjligt samt hur ringa del som helst av dessa skattebelagd.

Svenska tobaksgrossisternas förening har också numera förklarat sig kunna, under förutsättning att tobaksskattelager upprättades och rätt till varas uppläggande å dylikt lager medgäves på rimliga villkor, inskränka sitt yrkande om rätt till restitution att avse sådana fall, där restitutionsanspråken hänförde sig till tiden före de nya bestämmelsernas ikraftträdande. I detta avseende har föreningen hemställt, att rätt till restitution måtte medgivas i fråga om varor, för vilka nedlicensering på grund av ändrat konjunkturläge, förstöring, mögling m. m. redan skett eller skäligen borde ifrågakomma.

Min i det föregående angivna ställning till förevarande restitutionsfrågor giver vid handen, att föreningens jämväl sålunda begränsade hemställan icke kan av mig förordas till bifall.»

Av samma skäl som nyss anförts har departementschefen ej heller ansett sig kunna tillstyrka importörernas krav om restitution av särskild

skatt å tobaksvaror, som kvarhållits hos tullverket i anledning av införsel-förbudet 1922 men sedermera uttagits.

I anslutning till denna av departementschefen intagna ståndpunkten har i förslaget till förordning om vissa ändringar i monopolförordningen föreslagits tillägg till 22 § 2 mom. 3 stycket monopolförordningen av innehåll, att nedsättning av priskurantpriset icke berättigar till återbekommande av erlagd licensavgift, varjämte i övergångsbestämmelserna till den föreslagna förordningen upptagits bestämmelse, att kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 412) angående restitution i vissa fall av erlagda tobakslicensavgifter skall upphöra att gälla den 1 juli 1924, dock att kungörelsen skall fortfarande tillämpas vid prövning av ansökan om restitution av licensavgifter för tobaksvara, som till riket inkommit före nämnda den 1 juli, försåvitt ansökningen vederbörligen ingivits före den 1 januari 1925.

Motion.

I den av herr Winkler m. fl. i andra kammaren väckta motionen hava motionärerna hemställt, dels att importör måtte medgivas generell rätt till restitution av erlagd licensavgift å tobaksvara, så snart varan överlämnas till monopolets utövare för förstöring eller ur riket återutföres, dels att riksdagen måtte medgiva, att vid bedömandet av billighet jämlikt 1919 års kungörelse hänsyn tages jämväl till annat än till sökandens ekonomiska ställning vid prövning av ansökan om restitution, ingiven före den 1 januari 1925.

Utskottet.

Utskottet finner skäl ansluta sig till vad Kungl. Maj:t i denna del föreslagit. Med beaktande av vad som anförts i den av herr Winkler m. fl. väckta motionen under punkten a) samt i viss analogi med den lättnad, som i propositionen förordats i fråga om utförtullning av före angiven dag införda men å tullnederlag ännu kvarliggande tobaksvaror, anser utskottet dock billigt, att restitution för någon del av erlagd licensavgift må åtnjutas i fall, då varan överlämnas till monopolets utövare för förstöring eller återutföres till utrikes ort, varunder icke bör inbegripas svensk frihamn. Den del, som må restitueras, synes utskottet skäligen böra bestämmas till det belopp, som utgöres av den å varan enligt 18 § monopolförordningen i dess nuvarande lydelse belöpande skatt. Denna av särskilda billighetsskäl föranledda utvidgning av restitutionsrätten lär böra avse allenast sådana varor, som införts före ikraftträdandet av den nya ordningen med tobaksskattelager, och gälla endast en kortare tid. I sistnämnda avseende föreslås, att ansökning om restitution skall vara vederbörligen ingiven före den 1 januari 1925. Restitutionsförfarandet synes av Kungl. Maj:t lämpligen böra så anordnas, att sökanden erhåller restitutionsbeloppet i form av en utav monopolets utövare utställd anvisning, som må av sökanden användas som betalningsmedel vid erläggande av licensavgift för senare av honom införda varor. Att gå längre än vad utskottet sålunda förordar, synes icke böra ifrågakomma. Det lär i synnerhet icke föreligga något

skäl att för framtiden, sedan tobaksskattelager inrättats, från vilket vederbörande kan uttaga hur små kvantiteter som helst, upptaga som restitutionsgrund den omständigheten, att varan förstöres eller reexporteras.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I) att riksdagen måtte, med bifall till vad i Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 192 under punkterna A) och B) i departementschefens hemställan föreslagits, samt med avslag å ej mindre vad i motionen I: 296 av herr Boman under punkterna 1), 2), 3), 5) och 6) föreslagits än även å motionen II: 452 av herr Björkman m. fl.,

A) antaga ovan återgivna förslag till

1) förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket,

2) kungörelse angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt därvid fogad tulltaxa,

3) förordning angående behandlingen av till riket inkommande tobaksvaror;

B) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövande av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med ovan intagna förslag till sådan överenskommelse;

II) att riksdagen måtte, i anledning av den utav herr Winkler m. fl. väckta motionen II: 455 för sin del medgiva,

att, där till riket före den 1 juli 1924 inkommen tobaksvara överlämnas till tobaksmonopolets utövare för förstöring eller återutföres till utrikes ort, restitution må, för så vitt vederbörlig ansökning därom ingivits före den 1 januari 1925, efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande åtnjutas för den del av för varan erlagd licensavgift, som motsvarar den å varan enligt 18 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket påförda skatt;

III) att motionerna I:297 av herr Norling m. fl. samt II:444 av herrar Holmström i Gävle och Ward icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

På sätt ovan återgivits innehåller propositionen, punkten C) i departementschefens hemställan, även förslag i fråga om beräkningen av vissa inkomsttitlar nämligen tullmedel, tobaksskatt samt utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet. Tillika har i en av de i ämnet väckta motionerna, I:296, punkten 4, såsom likaledes ovan har omnämnts, gjorts hemställan i syfte att vid bifall till motionen hänsyn därtill måtte tagas vid beräkningen av de i propositionen avsedda inkomsttitlarna. Beträffande utdelningen i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet ankommer det på statsutskottet att yttra sig vid avgivande av memorial angående statsregleringen för instundande budgetår. I fråga om förslaget, i vad det avser inkomsttitlarna tullmedel och tobaksskatt, kommer bevillningsutskottet att framdeles avgiva yttrande, vilket utskottet härmed får för riksdagen

IV) anmäla.

Stockholm den 2 maj 1924.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Gustaf Nilsson*, Antonsson, Örne, Ericson i Obergå, Boman, Johansson i Kullersta*, Olsson i Ramsta, Lithander, Hedlund i Östersund*, Olsson i Golvvasta, Lövgren*, Svensson i Grindstorp, Carlsson i Gävle, Åström, Johan Bergman*, Björklund, Olsson i Gävle och Nylander.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

av herrar friherre *Fleming, Antonsson, Carlsson* i Gävle och *Nyländer*, vilka anförde:

»Utskottets majoritet har följt Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser en förändring i nu gällande bestämmelser av innebörd, att vid införsel av såväl oarbetad tobak och tobaksmjöl som färdiga tobaksvaror tull för nämnda varuslag icke längre skall uppdebiteras och redovisas av tullverket utan tullen överförs till en i samband med den övriga skatteläggningen å tobaksvaror av aktiebolaget svenska tobaksmonopolet uttagen skatt.

Såsom i generaltullstyrelsens över förslaget avgivna yttrande samt motionerna i första kammaren nr 296 av herr *Boman* och i andra kammaren nr 452 av herr *Björkman m. fl.* framhållits, torde emellertid denna omläggning icke böra förordas i hela dess utsträckning.

Vad först beträffar färdiga tobaksvaror torde den föreslagna omläggningen ovedersägligen vara ägnad att medföra viss besparing och förenkling i det arbete, som skall utföras vid beskattningen av färdiga tobaksvaror, varjämte tobaksvaruimportörerna erhålla vissa beaktansvärda fördelar. I denna del synes därför omläggningen kunna väl försvaras.

I fråga om oarbetad tobak och tobaksmjöl åter blir arbetsminskningen synnerligen oväsentlig.

Redan genom nu gällande bestämmelser är nämligen tullbehandlingen av nämnda varuslag av mycket enkel karaktär. Enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 497) om förtullning av för aktiebolaget svenska tobaksmonopolets räkning inkommande oarbetad tobak och tobaksmjöl gäller, att dessa varuslag må, utan att tullavgift för godset erlagts och utan att godsets myckenhet blivit genom uppvägning utränt, av bolaget disponeras mot skyldighet för bolaget att sedermera, på sätt i förordningen närmare föreskrives, för godset erlägga tull. Någon egentlig förenkling i själva tullbehandlingen vinnes icke genom förslagets antagande. Departementschefen framhåller å sid. 72 i propositionen, att omläggningen i denna del skulle för monolets utövare innebära fördelar genom bortfallandet av den särskilda, på viktuppgifter från de olika tobaksfabrikerna grundade redovisningen av råtabakstullen.

Dessa fördelar synas emellertid vara av synnerligen underordnad betydelse, då monopolbolaget givetvis alltjämt måste hava sin bokföring så ordnad, att detsamma utan nämnvärt särskilt arbete kan lämna uppgift å samman-

lagda nettovikten av den tobak, som under viss tid använts i fabrikationen. Från monopolbolagets sida har oss veterligt icke heller försports någon erinran mot det nu rådande systemet. Något praktiskt skäl att genomföra den ifrågasatta omläggningen beträffande oarbetad tobak och tobaksmjöl föreligger sålunda icke.

Det av departementschefen såsom avgörande anförda skälet, nämligen att man genom borttagandet av jämväl råtabakstullen kunde nå fram till ett fullt enhetligt beskattningssystem, som anknöte sig till den färdiga varan, synes uteslutande vara av teoretisk betydelse. Utskottets påstående, att genom råtabakstullens bibehållande skulle äventyras några av förslaget fördelar i skattekontrollhänseende, synes icke vara riktigt. Det nu gällande kontrollsystemet fungerar nämligen, enligt vad vi inhämtat, på ett ur kontrollsynpunkt fullt effektivt och tillfredsställande sätt utan att därför behöva föranleda nämnvärt arbete eller kostnad.

Om sålunda den föreslagna omläggningen i denna del icke medför några beaktansvärda fördelar, kommer emellertid härtill, att den är ägnad att väcka betänkligheter på den grund, att åtgärden innebär ett uppenbart intrång på den vissa städer sedan gammalt tillkommande rättigheten att uppbära tolagsersättning, vilken ersättning är beroende av den vid respektive tullkammare inflytande tulluppbörden och tillkommen i syfte att bereda ersättning åt städerna för deras utgifter för hamnbyggnader och andra allmännyttiga företag samt för packhus och övriga tulllokaler. Minskningen i tolagsersättningen skulle ingalunda stanna vid obetydliga belopp. För år 1923 utgjorde således den å oarbetad tobak och tobaksmjöl belöpande tolagsersättningen i runda tal följande belopp i kronor: Stockholm 88,000, Göteborg 30,000, Malmö 12,000, Karlskrona 17,000, Södertälje 4,000, Karlstad 48,000, Gävle 9,000, Härnösand 33,000 och Norrköping 7,000.

Generaltullstyrelsen finner det även i sitt yttrande tveksamt, om, då tullavgifternas borttagande å dessa varuslag icke innebär en motsvarande nedgång i beskattningen av dessa utan allenast består i en av tekniska skäl företagen överföring av tullavgiften till tobaksskatt, denna reduktion av tolagsersättningen bör verkställas före slutförande av den särskilda utredning om städernas rätt till tolagsersättning, som eljest ansetts önskvärd före avgörandet, huruvida en väsentlig inskränkning i densamma må kunna företagas eller icke. Generaltullstyrelsen anser sig i anledning härav icke kunna förorda förändringen i avseende å icke färdig tobaksvara.

Då sålunda omläggningen för nyssnämnda städernas vidkommande medför en avsevärd ekonomisk nackdel men varken ur statsfinansiell synpunkt eller eljest innebär någon nämnvärd fördel, synes det av anförda skäl riktigtast, att rubrikerna nr 195 och 196 i tulltaxan böra lämnas oförändrade och häremot svarande sänkning i de av Kungl. Maj:t föreslagna skattesatserna å inom riket tillverkade tobaksvaror vidtagas.

Därest riksdagen skulle biträda den av oss sålunda hävdade uppfattningen, får detta enligt vår mening icke uppfattas som om riksdagen vare sig tagit

någon principiell ståndpunkt till frågan om städernas rätt till tolagsersättning eller för framtiden bundit sig att icke genomföra en omläggning från tull till skatt utan att bereda städerna kompensation för minskad tolagsersättning.

Vi anse sålunda, att Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, i vad det avser beskattning av oarbetad tobak och tobaksmjöl, icke bör av riksdagen bifallas. I anslutning härtill bör dels den del av den i 18 § 1 mom. av förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket angivna skatten för inom riket tillverkad vara, som bestämts i förhållande till varornas myckenhet och vilken torde få anses motsvara råtabakstullen, bortfalla, dels den i samma paragraf mom. 2 intagna bestämmelsen utgå, dels de ifrågasatta ändringarna av 13 § tulltaxeförordningen samt beträffande rubrikerna 195 och 195 $\frac{1}{2}$ i gällande tulltaxa förfalla, dels ovannämnda kungörelse den 29 juni 1921 om förtullning av för aktiebolaget svenska tobaksmonopolets räkning inkommande oarbetad tobak och tobaksmjöl fortfarande äga gällande kraft, dels ock de under punkt 4 i förslaget beträffande tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och aktiebolaget svenska tobaksmonopolet den 12 februari 1915 upprättade kontrakt utgå. På grund härav torde det emellertid även bliva nödvändigt att omformulera det föreslagna övergångsstadgandet rörande beräkning av licensavgiftens belopp för vissa å tullnederlag före den 9 januari 1922 upplagda och därstädes alltjämt befintliga tobaksvaror.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen bifallas,

dels i anledning av den av herr Björkman m. fl. i ämnet väckta motionen antaga i nämnda motion framställda förslag,

dels ock vid bifall till vad sålunda föreslagits besluta följande ändrade lydelse i förslaget till övergångsbestämmelser i förordningen om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket:

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924.

Göres före den 1 januari 1925 vederbörlig framställning om uträknande av licensavgiftens belopp för tobaksvara, som hos tullverket angivits till uppläggning å nederlag före den 9 januari 1922 och vid ikraftträdandet av denna förordning ännu icke angivits till uttagning från sådant upplag, skall den skatt, som innefattas i licensavgiften, beräknas dels med ett belopp, vilket mot-

svarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för 1 st. öre	1 kg. kv.
Cigarrer.....	18	4	—
Cigarrecigarretter	25	2	—
Cigarretter	40	0.2	—
Röktobak	35	—	1
Tuggtobak.....	25	—	1
Snus	33	—	0.50

Genom denna förordning — — — den 1 januari 1925.»;

av herr *Boman*, som dels instämt i den av friherre Fleming m. fl. avgivna reservationen, dels ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till det i motionen I:296 gjorda yrkandet, att i det föreslagna tilläggskontraktet mellan svenska staten och aktiebolaget svenska tobaksmonopolet punkten 5 måtte utgå och punkten 6 i anledning därav betecknas 5;

av herr *Lithander*, som anförde:

»Vid tidigare behandling inom riksdagen av statsmonopolet å tobakstillverkningen i riket har jag givit uttryck åt den meningen, att staten icke skulle i tävlan med sina egna medborgare driva ekonomisk verksamhet eller tillverkning, och hyser jag fortfarande denna uppfattning. Vid det förhållandet, att statsmakterna på sin tid beslutat inrättande utav statsmonopol å tobakstillverkning, och för detta ändamål träffat omfattande dispositioner, är härvidlag frågan emellertid kommen i det läget, att det torde vara utsiktslöst att f. n. söka åstadkomma någon återgång i sin helhet till fri inhemsk tillverkning. Emellertid har jag den uppfattningen, att man åtminstone borde försöka ordna så, att enskild tävlan får göra sig gällande jämsides med statsdriften, att det alltså bör träffas några anordningar, som möjliggöra för personer, vilka på detta område äga eller kunna förskaffa sig sakkunskap, att få tillfälle att tävla med statens tillverkning *kvalitativt*. Därvidlag skulle vederbörande givetvis hava att gentemot statsverket ikläda sig alla de skyldigheter i skattehänseende, som påvila det nuvarande tobaksmonopolet, och även hava att underkasta sig varje nödvändig kontroll över att beskattningen i rätt ordning och till rätt belopp utgår.

Vid skapandet av tobaksmonopolet har man utgått ifrån den uppfattningen, att det vore önskvärt att någon tävlan skulle vara tillfinnandes. Man har då valt den vägen, att ifrån utlandet import kan försiggå, vilket alltså ständigt skulle vara en viss regulator på monolets priser och kva-

liteter. Jag är utav den meningen, att en dylik import alltjämt bör få äga rum och vara just en sådan jämförelsepunkt, om ock till ringa verkan på grund av importen påvilande avgifter. Jag anser emellertid tillika, att det vore välbetänkt att träffa någon anordning som gör, att denna tävlan, som anses vara behöfvig, skall kunna äga rum i form av annan tillverkning inom riket. Alltså, att likaväl som i utlandet tillverkade tobaksvaror få tävla med det nuvarande monopolet det skulle även tillåtas för annan 'svensk tillverkning' att så göra, och att följaktligen arbetet i ökad grad skall kunna förrättas inom landet. Under sådana förhållanden skulle staten, om riksdagen beslutar att staten skall fortsätta med tillverkning av tobaksvaror, dock icke göra det såsom uteslutande monopol, utan det kunde ske under benämning av exempelvis 'Statens Tobakstillverkning' och någon anordning träffas som möjliggör tävlan inom riket kvalitativt. Om, såsom det i socialiseringsnämndens undersökning av det svenska tobaksmonopolets verksamhet göres gällande (om vilket uttalande man dock kan hava olika meningar), att tobaksmonopolet förrättar sin uppgift på ett så mönstergillt sätt, att ingen egentligen kan göra det bättre, så synes det mig, därest riksdagen skulle dela socialiseringsnämndens uppfattning, heller inte vara så stor fara ifrån tobaksmonopolets eller ifrån riksdagens sida, att man beredde tillfälle till en tävlan inom landet. Att kunna tävla med ett företag, som redan nått den omfattning som det nuvarande tobaksmonopolet, är givetvis ej lätt, men tävlan är alltid nyttig, och jag hyser den uppfattningen, att det skulle vara icke minst till allmänhetens gagn att ändå medtävlare på något vis inom den svenska tobaksfabrikationen finge förekomma.

För att bereda regeringen tillfälle att till riksdagen inkomma med förslag i denna riktning yrkas i avvaktan härpå,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 192, anhåller, att regeringen må uppsäga nu gällande kontrakt med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, samt bemyndigar Kungl. Maj:t att, i avvaktan på regeringsproposition i antydda syfte, med bolaget träffa överenskommelse om förlängning av kontraktet under ett år, därvid med beaktande av de lättnader för handeln, som den föreliggande propositionen föreslår.»